

Doby Géza 80 éves

1877. december 30-án született Doby Géza, a mezőgazdasági kémia legkiválóbb élő hazai képviselője, szerkesztőbizottságunk tagja és a magyar növénybiokémiai tudomány megalapozója.

Egyetemi tanulmányainak elvégzése után egy ideig tanársegédi minőségben működik a budapesti Tudományegyetem II. sz. kémiai intézetében, majd a magyaróvári mezőgazdasági kísérletügyi intézetbe kerül, melynek tekintélyét akkorra Cserhádi Sándor, Kossutány Tamás és Sigmund Elek már megalapozta. Tudományos pályája számára rendkívül hasznos az az ösztöndíjas esztendő, amelyet Berlinben Fischer Emil és Párizsban Bourquelot Emil mellett tölt (1908—1909). Magyaróvárort rövidesen az ottani neves kutatógárda legkiválóbbjai közé emelkedik. Első növénybiokémiai dolgozata 1908-ban jelenik meg, s figyelme rövidesen az enzimológia felé fordul. 1910-ben megállapítja, hogy a burgonya levelsodródási betegségének fellépéskor a fertőzött növény úgy védekezik, hogy oxidáló enzimszisztemének, elsősorban a peroxidáz enzimnek aktivitása megnövekszik. Theorell

Hugó Nobel-díjas előadásában éppen a közelmúltban emelte ki (1955), mennyire megelőzte Doby Géza ezen megállapítása korának tudományát, s a növényi rezisztencia biokémiai okának kutatása az elmúlt évtizedben — az újabb idők kifinomodott kísérleti technikájával — teljes mértékben igazolta Doby Géza több évtizedes megállapításait. Nem kevésbé jelentősek azok a vizsgálatok sem, amelyekkel — korát ugyancsak jóval megelőzve — összefüggést talált a növények táplálékkal való ellátottsága és a növények enzimermelése, ill. enzimeik aktivitása közt. Bebizonyította, hogy a „makro”-táplálónok a különféle növényi enzimeket különböző mértékben aktiválják, s az ionegyensúlynak (ionantagonizmusnak) jelentősége éppen abban áll, hogy az enzimaktivitást a növény életműködésének éppen legmegfelelőbb szinten tartja. Világviszonylatban elsőnek mutatta ki Doby Géza, hogy mikroorganizmusok a külső körülményekhez (a táplálék kémiai összetételéhez) alkalmazkodni képesek, olyan módon, hogy a tápláléolat anyagainak hasznosításához szükséges enzimet elő tudják állítani. Ezt a folyamatot ma enzimadaptációnak nevezzük. Rendkívül érdekes az a megfigyelése is, hogy embernél és növénynél egyformán csökken egyes enzimek pH-érzékenysége az életkor előrehaladtával. Sokat foglalkozott Doby Géza a talajok tápláléanyag-ellátottságának megállapításával is. Végezetül a növények nitrogén-anyagcserejére vonatkozó alapvető kutatásait kell kiemelni, amelynek legelső és legfőbb méltatója a kiváló Prjanisnyikov volt. Az utolsó évtizedekben nem találni olyan növényi biokémiai könyvet, amely Doby Géza kiváló kutatási eredményeire ne hivatkoznék, nevét és munkásságát a nemzetközi szakirodalom világszerte ismeri.

Doby Géza a növényi biokémia első egyetemi magántanára Magyarországon. A debreceni Tudományegyetem első kémia-professzora (1922—23), s amikor a Közgazdasági Egyetem keretében a Mezőgazdaságtudományi Kar megalakul, Doby professzor szervezi meg az első magyar mezőgazdasági kémiai egyetemi tanszéket. Ezen tanszéken kerek negvedszázadot tölt el Doby professzor, a korhatár-elérésekor bekövetkező nyugdíjazásáig (1948). Doby professzor aligha érhetett volna el annyi sikert kutatásaiban, ha nem nevel ki maga mellett egy olyan kiváló kutató gárdát, amelynek tagjai hazánkban és külföldön is jelentős tudományos pozíciókat töltenek be. A „Doby-iskola”-hoz való tartozás hazai és külföldi viszonylatban egyaránt a legjobb ajánlólevél.

Doby professzor sokszor járt külföldön, tanulmányutakon, nemzetközi kongresszusokon, s 1924—25-ben egy esztendő-t töltött csere-professzorként Amerikában. Külföldi útjain szerzett impressziói mindig újabb lendületet adtak a hazai növénybiokémiai kutatásoknak is. A második világháború kritikus idejében, 1944—45-ben mint a volt Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem prorektora jelentős érdemeket szerzett az egyetem javai és felszerelése megmentésében és biztosításában. Nemzetközi tekintélye és sok érdeme alapján érthető, hogy amikor a magyar kormány 1945-ben az Agrártudományi Egyetemet létrehozta, annak szervezésével Doby professzort bízta meg; ő volt az egyetem első rektora (1945—47). Nyugdíjba vonulásával korántsem hagyta abba tudományos munkáját. Mint az Agró-kémiai Kutató Intézet állandó szakértője és tudományos tanácsának tagja, ma is részt vesz a mezőgazdasági kémiai, ill. növényi biokémiai kutatások irányításában és szervezésében, és a fiatal kutatók nevelésében. A közel jövőben jelenik meg „Növényi biokémia” című könyve, amelyben egy tudományos munkában eltöltött hosszú élet sok-sok tudását és tapasztalatát gyűjtötte össze. A növényi biokémia kutatói nagy várakozással néznek Doby professzor munkájának megjelenése elé.

Volt tanítványai, volt és jelenlegi munkatársai szeretettel, ragaszkodással, őszinte tisztelettel és hálával köszönik Doby professzort 80. születésnapján.

Kúthy Sándor